

Het Thatcherisme

PROF. DR. G. VANDEWALLE

Na de mijnwerkersstaking

De overwinning van mevrouw Thatcher in haar strijd tegen de machtige mijnwerkersvakbond schijnt niet de vruchten op te leveren die de conservatieve partij had verwacht. Mevrouw Thatcher had gehoopt dat ze door haar krachtadige houding net zo'n resultaat zou boeken als na de Falklandcrisis: haar populariteit zou in sterke mate toenemen. Het omgekeerde deed zich echter voor. Uit de enquêtes van de *Daily Telegraph* Gallup bleek dat van november 1984 af de populariteit van de conservatieve regering permanent is gedaald; eerst ten voordele van de alliantie van liberalen en sociaal-democraten, daarna ten voordele van de Labourpartij. Op basis van het gemiddelde van de laatste vijf enquêtes zouden bij algemene verkiezingen de conservatieve en de Labourpartij elk ongeveer 37% van de stemmen behalen en de Alliantie 25%. Volgens de enquête van 25 maart 1985, die werd afgenomen onmiddellijk na het presenteren van de begroting door Nigel Lawson, de minister van Financiën, zou er evenwel een sterke verschuiving hebben plaatsgevonden ten voordele van Labour.

Bij verkiezingen op dit tijdstip zou Labour 39,5% van de stemmen hebben behaald: 6,5% meer dan de conservatieven (een winst van ± 100 zetels op de conservatieve partij) 1). De Britse publieke opinie wordt blijkbaar meer beïnvloed door het huidige economische en financiële beleid dan door het succes van de regering in de zaak van de mijnwerkersstaking. Dit is op het eerste gezicht verwonderlijk, want er kan niet worden ontkend dat de economische resultaten van het regeringsbeleid veeleer bemoedigend schijnen.

Sedert eind 1981 kent Groot-Brittannië na een sterke daling van zijn industriële productie opnieuw een bevredigende economische groei. Weliswaar valt er van 1982 tot de zomer van 1984 een lichte daling vast te stellen in de groeicijfers van het bruto nationaal product, maar daarna is de groei opnieuw versneld. Volgens recente berekeningen van de studiedienst van de Centrale Bank zou deze groei 3,2% hebben bereikt in 1982, 2,3% in 1983, 1,8% per jaar tijdens het eerste semester van 1984 en 1,9% tijdens het tweede 2). Daaren-

boven moet in het oog worden gehouden dat de groei van het bruto nationaal product (bnp) in 1984 de nadelige invloed heeft ondergaan van de staking in de steenkolenmijnen. Er werd geschat dat zonder deze staking de groei van de omzet van de bedrijven in 1984 zou zijn gestegen met 3,5% na een stijging met 3% in 1983. Door de staking bedroeg de stijging slechts 2,5%, maar er wordt een toeneming tot 3,5% in 1985 voorzien 3).

De sterke stijging van de produktiviteit in de periode 1981 - 1984 heeft er evenwel toe geleid dat de hoge groei van de omzet van de ondernemingen niet tot een toename van de werkgelegenheid heeft geleid. Het aantal werklozen heeft in maart 1985 het recordcijfer bereikt van 3.146.600 personen, niet meegerekend de schoolverlaters en de werkloze gehuwde vrouwen, die in het Britse sociale-verzekeringssysteem geen werkloosheidsuitkering kunnen ontvangen 4). Het „officiële” werkloosheidscijfer bedraagt 13% van de beroepsbevolking en het werkelijke cijfer ligt waarschijnlijk nog enkele procenten hoger. Vooral onder de jongeren is de werkloosheid zeer hoog.

Nigel Lawson had op 12 november in zijn herfstmededeling aan het Lagerhuis meegedeeld dat de regering van plan was een aantal uitgaven met een totaal bedrag van f. 750 mln. te verhogen met het oog op de bestrijding van de werkloosheid 5). De daling van de wisselkoers van het pond sterling van februari 1984 tot februari 1985 ten opzichte van de dollar met ongeveer 10% heeft evenwel tot een stijging van de importprijzen met 12,5% geleid 6). Dit leidde tot een versnelling van de inflatie, die eind februari 5,4% bedroeg tegen slechts gemiddeld 4,5% in 1983 7). De gestelde grenzen aan de groei van de geldhoeveelheid M_1 en $\text{£ } M_3$ werden eind 1984 overschreden. M_1 (de som van het chartale geld in omloop en de deposito's op zicht) groeide van februari 1984 tot februari 1985 met 14,6% en voor $\text{£ } M_3$ (een bredere definitie van geld waarin ook deposito's op termijn in ponden-sterling bij banken en spaarkassen zijn begrepen) bedroeg de stijging 10,1%. De grens voor de groei van $\text{£ } M_3$ van 10% voor een periode van 14 maanden (van februari 1984 tot april 1985) werd daarmee overschreden. De groei van PSL 2 („private sector liquidity”, waarin ook allerhande vormen van „bij-

na"-geld als schatkistpapier, bankaccepten, aandelen en deposito's bij bouwmaatschappijen, certificaten van voorafbetaling van belastingen enz. zijn begrepen, bedroeg in 1984 14,5% 9). De groei van $\text{£ } M_3$ is nog redelijk omdat de centrale bank in samenwerking met de schatkist stelselmatig „overfunding” heeft toegepast, d.w.z. door de plaatsing van meer overheidspapier bij het publiek en de niet-geldscheppende financiële instellingen dan de schatkist voor de dekking van haar begrotingstekort 10) nodig heeft, de geldomloop heeft verminderd.

Volgens de monetaristische theorie, die door de minister van Financiën en de leiding der centrale bank wordt gehuldigd, moet zo'n situatie aanleiding geven tot een verdere stijging van het inflatietempo. Alleen door het tekort van de overheid te verlagen kon hieraan worden ontkomen en daarom was Nigel Lawson van mening dat hij bij het opmaken van zijn begroting voor het financieel jaar 1985 - 1986 geen grote uitbreiding van de uitgaven voor de bestrijding van de werkloosheid mocht voorzien. De begroting die hij in maart 1985 aan het parlement voorlegde, werd voor allen die hadden gehoopt op een actief werkgelegenheidsbeleid een ontgoocheling. De Labouroppositie maakte onmiddellijk van de situatie gebruik om Nigel Lawson ervan te beschuldigen geen oog te hebben voor de materiële en morele noden van de duizenden jongere werklozen. In een geslaagde televisiespeech, onmiddellijk na het presenteren van het budget, beschuldigde Roy Hattersley, de woordvoerder van de Labouroppositie voor economische en financiële problemen, de regering ervan de werkloosheid bewust te gebruiken als middel om de lonen te drukken. Hij stelde de retorische vraag wanneer de regering van plan was de werkloosheid ernstig te bestrijden en of óók het aantal werklozen zou afnemen.

Iedereen in Groot-Brittannië is er nu van overtuigd dat de bestrijding van de werkloosheid het grote thema van de parlementsverkiezingen in 1988 wordt. 122 parlementsleden van de conservatieve partij vormden eind maart 1985 een groep ge-

1) D. MacKie, Polls apart but trend gives hope to Labour party under Kinnock, *The Guardian*, 29 maart 1985, blz. 4.

2) Gegevens verstrekt door de studiedienst van de Bank van Engeland.

3) Bank of England, General assessment, *Quarterly Bulletin*, maart 1985, blz. 7.

4) Groot-Brittannië: Werkloosheid, Persoverzicht van de Nationale Bank van België, 5 april 1985, blz. 1 (Uit de *Financieel Economische Tijd* van 5 april 1985).

5) Autumn economic statement, *Survey of Current Affairs*, december 1984, blz. 466.

6) Economic and financial indicators, *The Economist*, 23 maart 1985, blz. 100.

7) *The Economist*, art.cit., 6 april 1985, blz. 97 en: inlichtingen verstrekt door de studiedienst van de Bank of Engeland.

8) Economic and financial indicators, *The Economist*, 23 maart 1985, blz. 106.

9) General assessment, art.cit., blz. 15.

10) Idem.

naamd „Care” met de bedoeling de regering onder druk te zetten om iets tegen de werkloosheid te ondernemen 11). De parlementsleden van Labour en van de Alliantie vallen nu regelmatig het „Thatcherism” aan, waarmee ze een monetaire en fiscale politiek bedoelen die is gericht op een lage inflatie en het voorkomen van loonsverhogingen door de werkloosheid hoog te houden. In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op het ontstaan en de ontwikkeling van het Thatcherisme als theorie van de economische politiek.

Het ontstaan van het Thatcherisme

Het ontstaan van het Thatcherisme dient in de nederlagen van de conservatieve partij bij de verkiezingen van februari 1974 en oktober 1974 te worden gezocht. Deze nederlagen verzwakten de verkiezingsprogramma's van de conservatieve partij, waarin werd opgekomen voor een prijs- en inkomensbeleid en voor een driedelige machtsverdeling op economisch gebied: de regering, de ondernemingsgroeperingen en de vakbonden.

In de zomer van 1974 richtte Sir Keith Joseph als reactie op het officiële onderzoekteam van de conservatieve partij („The Conservative Research Department”) zijn eigen onderzoekteam op: „The Centre for Policy Studies” 12). De strijd tussen beide richtingen in de partij werd publiek gemaakt door een rede op 4 september 1974 van Sir Keith Joseph te Preston, waarin hij het politieke beleid van Heath in de jaren 1972 – 1974 scherp bekritiseerde 13). Kort daarop maakte Sir Keith Joseph evenwel een politieke flater. Hij zei in een rede dat de gezinnen met lage inkomens een strengere geboortebepalking moesten toepassen dan de meer welvarende families, hetgeen werd beschouwd als een schandalige inmenging van een politicus in het privéleven van de gewone man. In de conservatieve partij, waar men uitzag naar een nieuwe leider, groeide de overtuiging dat Sir Keith Joseph hiertoe niet de geschikte man was. Op het partijcongres van februari 1975 waagde hij het niet zijn kandidatuur te stellen voor het voorzitterschap, maar besloot met zijn aanhangers de kandidatuur te steunen van mevrouw Thatcher. Deze was in de regering van Heath minister van Onderwijs geweest en had hierbij blijk gegeven van groot organisatorisch talent en politieke handigheid. Van economie wist ze evenwel weinig af en beschouwde Sir Keith Joseph als haar beste raadgever op dit gebied.

Het strenge monetaristische beleid dat door Keith Joseph werd verdedigd, werd door de meeste conservatieve parlementsleden nog niet „au sérieux” genomen, maar ze wilden van Heath af en kozen daarom mevrouw Thatcher tot voorzitter. Pas nadien realiseerden de meesten zich dat ze voor een nieuwe ideologie hadden gekozen. In plaats van de traditionele „gematigdheid” van de conservatieve partij kwam nu plots een groep aan de leiding die van een stelselmatige afbouw van de overheidsondernemingen en het overheids-

ingrijpen in het economisch leven alsook van de beperking van de monetaire expansie haar credo maakte. De omstandigheden waren uiterst gunstig voor de verspreiding van de monetaristische „mythe” dat alleen door een strenge beperking van de monetaire expansie de inflatie kan worden bedwongen. De Labourregering had in de jaren 1974 – 1975 inderdaad niets gedaan om de snelle stijging van prijzen en lonen te stoppen uit schrik de vakbonden of de middenstanders te ontstemmen en hierdoor aan populariteit in te boeten.

Behalve door het „Centre for Policy Studies” (CPS) werd een restrictief monetair beleid verdedigd door „The Institute for Economic Affairs”, een onafhankelijke instelling met groot prestige in de zakenwereld. In de pers namen Samuel Brittan in *The Financial Times*, Peter Jay in *The Times* en Harnisch McRae in *The Guardian*, het regelmatig op voor een strenger beheersen van de monetaire expansie 14).

Sir Keith Joseph wilde evenwel meer dan louter een beperking van de monetaire expansie. In 1976 publiceerde hij de brochure „*Monetarism is not enough*” waarin de belangrijkste principes van wat nu „Thatcherism” wordt genoemd, werden uiteengezet. Sir Keith Joseph viel in die brochure de conservatieve houding van de ondernemers en van de vakbonden aan. De ondernemers, beweerde hij, klampen zich te veel vast aan traditionele producten en trachten hun winstmarges te verdedigen door middel van prijsafspraken. De vakbonden verzetten zich tegen het invoeren van nieuwe produktiemethoden en verbergen hun conservatisme achter een rookgordijn van socialistische fraseologie. In vele ondernemingen werden naar zijn mening te hoge lonen uitbetaald voor lage arbeidsprestaties. Het recht op arbeid is verworden tot een recht op een loon zonder arbeid. Bedrijven waar de arbeidsproductiviteit te laag is, worden stelselmatig gesubsidieerd door de overheid. Hoge belastingen confisceren het grootste deel van de winst van de efficiënte bedrijven en beletten dat ze voldoende investeringen uitvoeren om concurrerend te blijven 15). Niet efficiënte bedrijven worden veelal genationaliseerd om ze in leven te houden en een stijging van de werkloosheid te beletten.

Tijdens de regering van W. Churchill in de jaren 1955 – 1956 namen de overheidsbedrijven en de door de overheid gesubsidieerde ondernemingen 40% van het bnp voor hun rekening en, betoogde Sir Keith Joseph in 1976, was dit aandeel gestegen tot 60%. Het primaire inkomen waarop de overheid belastingen kan heffen wordt geleidelijk geringer en gezien de grote overheids subsidies wordt een permanent tekort onvermijdelijk. Dit leidt tot overmatige geldschepping en grote overheidsleningen, waardoor de inflatie wordt aangewakkerd en de intrestvoeten worden opgestuwd. De hoge intrestlast remt de particuliere investeringen af en versterkt de industriële stagnatie. Om dit tegen te gaan moet de overheid haar financiën saneren door het beperken van haar uitgaven en de subsidies aan niet efficiënte ondernemingen. De groei voert van de geldhoeveelheid mag niet

hooger zijn dan die van het bnp, om zo de inflatie af te zwakken 16).

Na de conservatieve verkiezingsoverwinning van mei 1979 werd mevrouw Thatcher eerst minister en heeft zij stelselmatig er naar gestreefd trouw te blijven aan het politieke credo van Sir Keith Joseph. De resultaten waren evenwel niet helemaal zoals zij had voorzien.

De praktijk van het Thatcherisme

Bij de vorming van haar regering had mevrouw Thatcher het wenselijk geoordeeld, gezien haar nog wankelende positie in de conservatieve partij, vooraanstaande politici van alle richtingen uit die partij een ministerspost toe te schuiven. De belangrijke functie van minister van Financiën had ze aan Mr. Geoffrey Howe toegekend: een eerlijke maar enigszins zwakke figuur. Howe had tijdens de regering-Heath samengewerkt met de toenmalige minister Anthony Barber. Hij was ontmoedigd door de onmogelijkheid de vakbonden ertoe te bewegen overeenkomsten af te sluiten, gericht op een algemene beperking van de lonen 17). Hij was daarom bereid een volledig ander beleid te voeren en een neerwaartse druk op de lonen en prijzen na te streven door beperking van de expansie van de geldomloop. Van juni 1979 af bepaalde hij telkens voor een periode van 14 maanden marges waarbinnen de geldvoorraad, aanvankelijk uitsluitend gemeten met behulp van £ M3, mocht bewegen.

Zoals uit de tabel blijkt werd het gestelde doel tot april 1982 niet bereikt. De werkelijke groei van £ M3 overtrof regelmatig de geplande. Dit was toe te schrijven aan het hoge inflatiepercentage dat een grote behoefte schiep aan nieuw geld.

De oorlog tussen Irak en Iran deed in 1980 – 1981 de olieprijs stijgen, hetgeen een gunstige weerslag had moeten uitoefenen op de Britse economie, omdat Groot-Brittannië een olie-uitvoerende staat was geworden. Dit bleek evenwel niet het geval. De stijging van de koers van het pond sterling door de grotere toevloed aan deviezen bemoeilijkte de uitvoer van Britse industriële producten en leidde tot een stijging van de werkloosheid. In 1981 daalde de werkgelegenheid in de industrie ten opzichte van het vorige jaar met 9% en in 1982 volgde een nieuwe daling met 5,2%. Direct nam het aantal werklozen toe van

11) I. Aitken, Why Mrs. Thatcher's heart goes moeb, moeb, moeb, *The Guardian*, 29 maart 1985, blz. 7.

12) Conservative research, new boy in the backroom, *The Economist*, 16 februari 1985, blz. 34.

13) W. Keegan, *Mrs. Thatcher's economic experiment*, Londen, 1984, blz. 48 – 49.

14) Idem, blz. 10.

15) Sir Keith Joseph, *Monetarism is not enough*, Centre for Policy Studies, Londen, 1976, blz. 5 – 14.

16) Idem, blz. 15 – 17.

17) W. Keegan, op.cit., blz. 74.

Tabel. Groei van de geldvoorraad, in procenten

	juni 1979 okt. 1980	febr. 1980 april 1981	febr. 1981 april 1982	febr. 1982 april 1983	febr. 1983 april 1984	febr. 1984 sept. 1984
Gestelde marge £ M ₃	7-11	7-11	6-10	8-12	7-11	6-10
Werkelijke groei						
M ₀	8	5	2	4	7	5,5
M ₁	6	12	7	12	13	18,5
£ M ₃	16	19	13	11	11	10,1
M ₂	51	22	17	13	11	10
PSL 2	13	15	12	12	13	16,4

Bron: Studiedienst van de Bank of England.

6,4% van de beroepsbevolking in 1980 tot 11,5% in 1982 18).

De stijging van de koers van het pond sterling en van de werkloosheid hadden evenwel ook een gunstig effect: ze leidden tot een snelle daling van het inflatiepercentage. De hoge werkloosheid remde namelijk de looneisen van de werknemers af en de hogere koers van het pond sterling drukte de importprijzen. Op de begroting oefende de hoge werkloosheid evenwel een nadelige invloed uit. Ondanks de hogere inkomsten uit de accijsrechten op olie nam het overheidstekort toe, en viel men terug in de kwaal die Sir Keith Joseph in zijn brochure „*Monetary policy is not enough*” had aangekaart. De rente steeg door het omvangrijke beroep van de overheid op de kapitaalmarkt. Deze stijging werd versterkt door de uitvoer van kapitaal naar het buitenland (vooral de Verenigde Staten). Het Thatcherisme was synoniem geworden met een politiek van „duur” geld en grote werkloosheid om de inflatie te beperken.

Dit was zeker niet wat mevrouw Thatcher had bedoeld. Nadat ze de parlementsverkiezingen van 9 juni 1983 had gewonnen ging ze over tot een grondige hervorming van haar regering. De minister van Buitenlandse Zaken, Francis Pym, die herhaaldelijk in het publiek verklaringen had afgelegd die in strijd waren met de opvattingen van mevrouw Thatcher, werd ter zijde geschoven. Geoffrey Howe werd in zijn plaats aangesteld. De functie van minister van Financiën werd vergeven aan Nigel Lawson, die voordien secretaris voor energie was geweest 19). Deze intelligente en energieke man slaagde erin de overheidsinkomsten te verhogen door in samenwerking met de secretaris voor energie, Peter Walker, en van handel en industrie, Cecil Parkinson, het privatiseringsprogramma dat onder de eerste regering Thatcher op de achtergrond was geraakt, te versnellen. Ook werd de olie-exploitatie opgevoerd: de heffingen stegen van 5,8% van de algemene overheidsinkomsten in het financieel jaar 1981-1982 tot 8,6% in het financieel jaar 1984-1985 20). In 1984-1985 moest niettemin nog voor £ 10,5 mrd. worden geleend, hetgeen verband hield met de nadelige weerslag op de economie van de mijnwerkersstaking. Voor 1985-1986 voorziet Nigel Lawson dat het bedrag van de overheidsleningen tot £ 7 mrd. zouden kunnen worden gereduceerd 21). Deze optimistische veron-

derstelling steunt evenwel op het vooruitzicht dat de olie-inkomsten stijgen van 8,6% tot 9% van de algemene overheidsinkomen en de groei van het bnp in 1985 tot 3,3% zou oplopen 22).

Maar hoe lang nog drijft de oorlog tussen Irak en Iran de olieprijs op? Ook is het twijfelachtig of de hoogconjunctuur in de Verenigde Staten, die heeft geleid tot de groei van de Britse export (voor 1985 wordt een stijging met 6,3% voorzien na een verhoging met 6,6% in 1984) 23), zal voortduren tot begin 1986. Zelfs indien deze optimistische vooruitzichten reëel zijn, moet toch met een snelle daling van de olie-inkomsten tijdens de volgende jaren worden gerekend. Volgens recente voorspellingen zullen de oliegeden in het financieel jaar 1988-1989 slechts 4,8% van de overheidsinkomsten bedragen 24). Ook de opbrengsten uit de privatiseringen zullen na 1986 dalen. Voor 1985-1986 wordt gerekend op £ 2,5 mrd. - hetzelfde bedrag als in 1984-1985 - en voor de volgende twee jaar op telkens £ 2,25 mrd. 25).

Nigel Lawsons succes in het verlagen van het door de overheid te lenen bedrag is dus van tijdelijke aard. Zolang de werkloosheid boven de 3 mln. arbeidskrachten blijft, is er weinig hoop op realisatie van de idealen van verlichting van de belastingdruk en beperking van het overheidstekort. In kringen van de regering is men zich hiervan bewust, maar men hoopt de werkloosheid te kunnen verlagen zonder grote aanvullende uitgaven voor de overheid.

Het werkgelegenheidsbeleid

Mevrouw Thatcher en Nigel Lawson zijn er van overtuigd dat de grote werkloosheid voor een groot deel is toe te schrijven aan te hoge lonen en sociale kosten in verhouding tot de produktiviteit van de minst geschoolde werknemers. Zij menen dat de „wage councils”, de Britse versie van de paritaire comité's, vooral te hoge minimum jeugdlonen vaststellen. Alleen een verlaging van de sociale lasten kan de loonlasten voor de ondernemers verminderen. Nigel Lawson heeft in het budget voor 1985-1986 ruimte gereserveerd voor het verlagen van de sociale bijdragen op de laagste inkomens. Die op de hogere worden verhoogd, waardoor de ondernemers er meer belang bij hebben goedkope weinig geschoolde arbeidskrachten aan te trekken

27). Ook wordt een supplementaire inspanning voorzien om de twee lopende schema's voor betere technische opleiding voor jongeren uit te breiden. Het „Youth Training Scheme” (YTS) dat in een eenjarige beroepsopleiding voorziet voor alle werkloze 16-jarigen, zou men tot twee jaar willen uitbreiden. Men durft het evenwel niet aan de jongeren hiertoe te verplichten omdat zo'n maatregel niet alleen onpopulair zou zijn, maar het voor de ondernemers moeilijker maakt jongeren onder de 18 jaar aan te trekken 28). Dit opleidingsprogramma is trouwens niet gecoördineerd met een ander programma dat vooral tot doel heeft de oprichting van arbeidsintensieve kleine firma's te bevorderen. In het kader van dit plan werden een honderdtal „local enterprise agencies” opgericht, waar vertegenwoordigers van grote bedrijven samenkomen om kleinere firma's met raad bij te staan en in bepaalde markten (men denkt vooral aan onderaanneming) te introduceren.

Reagonomics en Thatcherisme

„Reagonomics” en „Thatcherism” gaan uit van een gemeenschappelijk streven: het zoveel mogelijk terugdringen van de overheidssector. Beide economische credo's streven naar beperking van de overheidsuitgaven, privatisering van overheidsbedrijven, deregulering van economische activiteiten en verlaging van de belastingdruk. Beide richtingen leggen de nadruk op de inflatiebestrijding door het voeren van een restrictieve monetaire politiek. Wat de budgettaire politiek betreft, treedt evenwel een fundamenteel onderscheid op de voorgrond. Reagan beschouwt belastingverlaging als noodzakelijk voor het tot stand brengen van een bloeiende particuliere economische sector. Vanaf het begin van zijn beleid heeft hij een substantiële belastingverlaging doorgevoerd, hoewel het duidelijk was dat dit tot een groot overheidstekort moest leiden. Volgens „Reagonomics” is dit evenwel slechts van tijdelijke aard; door het voeren van een politiek van vermindering van de

18) OESO, *Economic Surveys 1984-1985, United Kingdom*, januari 1985, blz. 39.

19) General election result and ministerial changes, *Survey of Current Affairs*, juni 1983, blz. 283.

20) Credible once more, *The Economist*, 23 maart 1985, blz. 30.

21) Idem, blz. 29.

22) Idem, blz. 30 en: Still cheerful, *The Economist*, 23 maart 1985, blz. 30.

23) Idem, blz. 30.

24) Idem, blz. 29.

25) Public expenditure plans, *Survey of Current Affairs*, februari 1985, blz. 38.

26) J. Lloyd, The budget and jobs, expression of a new Tory faith, *Financial Times*, 23 maart 1985, blz. 20.

27) Price 'em in, *The Economist*, 23 maart 1985, blz. 22-23.

28) Can young's job schemes leap the treasury hurdle?, *The Economist*, 23 februari 1985, blz. 24.

overheidsuitgaven en door de toeneming van de economische activiteit, voortspuitend uit de belastingverlaging, zou na enige tijd de begroting opnieuw in evenwicht worden gebracht.

Mevrouw Thatcher en haar medewerkers zijn niet zo optimistisch en wensen het overheidstekort te beperken omdat ze vóór alles de expansie van de geldomloop beperkt willen houden en dit bij een expansief fiscaal beleid moeilijk kan worden verwezenlijkt. Het nadeel van het Thatcherisme is dat het leidt tot grote werkloosheid, maar zoals hiervoor werd betoogd, beschouwen mevrouw Thatcher en haar minister van Financiën, Nigel Lawson, dit slechts als een tijdelijk verschijnsel. Indien de arbeidsmarkt voldoende flexibel kan

worden gemaakt, zodat alle werknemers slechts op lonen aanspraak maken die hun potentiële produktiviteit niet overtreffen, zal de werkloosheid kunnen worden opgelost. Het probleem is evenwel dat de vakbonden moeilijk veel lagere lonen dan de normale voor de nog grotendeels ongeschoolde jongeren kunnen aanvaarden omdat dan de werkgevers oudere werknemers door jongeren zullen vervangen. Verlaging van de sociale bijdragen op de laagste lonen is een middeltje om wat meer jongeren aan arbeid te helpen, maar zal tot het afremmen van de oprichting van ondernemingen met technisch hoog geschoold personeel leiden. Ook de scholingspogingen van werkloze jongeren dreigen te verzanden, omdat de ondernemin-

gen er weinig voor voelen de opleidingskosten op zich te nemen en het traditionele schoolwezen meestal niet over de technici en het materieel beschikt om een opleiding te realiseren die kan leiden tot het krijgen van een baan.

Dit verklaart de geringe kans van mevrouw Thatcher om in het kader van haar restrictief monetair en fiscaal beleid de werkloosheid tot een redelijk peil terug te brengen. Zoals Reaganomics schipbreuk dreigt te leiden omdat het budgettaire tekort te sterk groeit, zo dreigt het Thatcherisme onder te gaan aan de onmogelijkheid in het kader van dit economisch beleid het werkloosheidsprobleem op te lossen.

G. Vandewalle
